

PUNCTE DE VEDERE

asupra principalelor observații exprimate în cadrul consultării publice privind planurile-cadru de învățământ liceal

31.01 - 03.02.2025

Preambul

Planurile-cadru de învățământ reprezintă un instrument fundamental pentru dezvoltarea curriculară, stabilind arhitectura generală a traseelor educaționale și cadrul în care se articulează disciplinele, orizonturile de formare și domeniile de competențe vizate. Prin proiectele puse în consultare publică nu s-a urmărit un simplu proces de revizuire, nu doar ajustări punctuale, ci un pas important spre o reformă curriculară profundă, menită să răspundă nevoilor actuale ale sistemului de educație.

Printr-o combinație echilibrată între standardizare, flexibilizare și autonomie, noile planuri-cadru își propun să redefinească structura și finalitățile parcursurilor școlare, oferind o mai mare deschidere spre adaptabilitate și personalizare.

Orice reformă educațională trebuie să pornească de la un cadru legislativ clar, iar proiectele prezentate în consultare publică se bazează pe prevederile Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023, care nu doar orientează, ci și condiționează procesul de schimbare curriculară. În acest context, era previzibil ca propunerile să genereze dezbateri ample, având în vedere impactul lor asupra tuturor actorilor implicați în educație. Tocmai această efervescentă a dialogului public este un semn pozitiv, demonstrând importanța pe care beneficiarii direcți, cadrele didactice, specialiștii și partenerii în educație, precum și societatea civilă o acordă acestor schimbări.

Unul dintre aspectele centrale care au generat numeroase luări de poziție este statutul unor discipline fundamentale de cultură generală, precum Istoria și Geografia, în structura planurilor-cadru. Îngrijorările exprimate vizează în special păstrarea acestor discipline ca domenii obligatorii, având în vedere rolul lor esențial în formarea unei culturi civice și identitare solide, în dezvoltarea gândirii critice și a capacității de înțelegere a lumii în toată complexitatea sa. Faptul că aceste domenii sunt parte integrantă a educației generale este de necontestat, însă o reflecție atentă este necesară pentru a stabili nu doar ponderea lor orară, ci și modul în care pot fi predate astfel încât să răspundă nevoilor actuale ale elevilor.

O altă temă intens dezbătută este locul studiului limbii latine și al literaturii universale în curriculumul liceal. Dacă limba latină este considerată esențială pentru înțelegerea evoluției limbilor romanice și a patrimoniului cultural european, literatura universală oferă o deschidere către marii autori și curente care au influențat gândirea și arta la nivel global. În acest sens, discuțiile nu sunt doar despre menținerea sau eliminarea acestor discipline, ci mai ales despre felul în care ele pot fi integrate într-un parcurs educațional coerent, care să ofere elevilor nu doar informații, ci și competențe relevante pentru lumea contemporană.

Preambul

Un punct esențial de subliniat este că importanța oricărei discipline, nu doar a celor menționate anterior, precum și rezultatele învățării nu depind exclusiv de numărul de ore alocate, ci, mai degrabă, de calitatea programelor școlare, de modul în care conținuturile sunt structurate și predate, precum și de competențele profesorilor care le predau. O programă bine gândită, centrată pe dezvoltarea de competențe reale, poate avea un impact mai mare decât o simplă creștere a timpului de studiu.

Este important de menționat că diminuarea bugetului de ore a unor discipline nu a fost impusă doar asupra disciplinelor menționate, ci reprezintă o ajustare generală în structura curriculară. Această diminuare pare semnificativă doar dacă se privește exclusiv segmentul reprezentat de trunchiul comun, însă planurile-cadru includ încă două segmente curriculare importante, care oferă disciplinelor tradiționale posibilitatea de a fi integrate sub alte forme. Pe de o parte, acestea pot apărea ca discipline de specialitate, în acord cu profilul și specializarea/calificarea profesională, în cadrul curriculumului de specialitate. Pe de altă parte, ele pot fi incluse în pachetul de discipline opționale, ceea ce oferă profesorilor un rol esențial în a motiva elevii să le aleagă și să le valorifice în mod personalizat, în funcție de propriile interese și aspirații.

Astfel, discuția trebuie să vizeze nu doar numărul de ore, ci și modul în care aceste discipline pot fi predate într-o manieră atractivă și relevantă pentru elevi, astfel încât să își păstreze statutul și impactul în formarea competențelor elevilor.

Prin ceea ce s-a pus în discuția publică, am luat act asupra tuturor aspectelor semnalate cu privire la statutul disciplinelor menționate și asupra preocupărilor exprimate în legătură cu locul și rolul acestora în noua arhitectură curriculară. Înțelegem pe deplin importanța acestor domenii și impactul pe care orice ajustare îl poate avea asupra parcursului educațional al elevilor. Tocmai de aceea, ne dorim ca, în etapa următoare, să putem analiza în mod echilibrat spectrul mai larg de propuneri care se vor colecta prin consultarea publică, astfel încât deciziile finale să reflecte nu doar opinii punctuale, ci și o viziune coerentă asupra întregului sistem.

În acest sens, considerăm esențial ca susținătorii acestor discipline să plece de la premisa că problematica este deja clar conturată și că accentul trebuie pus acum pe identificarea unor soluții viabile, și nu pe reiterarea argumentelor deja prezentate. Mai mult, soluțiile propuse trebuie să fie construite într-o logică de echilibru, evitând transferul de presiune asupra altor discipline. O soluție care ar afecta semnificativ alte domenii ar genera doar noi tensiuni, fără a aduce beneficii reale niciunei părți implicate, creând un cerc vicios al revendicărilor și reproșurilor.

Obiectivul final nu este doar păstrarea unui anumit număr de ore pentru o disciplină sau alta, ci asigurarea unui curriculum echilibrat, coerent și sustenabil, care să răspundă nevoilor elevilor și să permită o învățare relevantă, indiferent de traseul educațional ales. De aceea, apelăm la toate părțile implicate să contribuie cu soluții constructive, bazate pe o înțelegere amplă a întregului context curricular și a provocărilor sale.

Precizări

1. Un aspect important de înțeles este că trunchiul comun (TC) din actuala propunere de planuri-cadru nu poate fi comparat direct cu cel din planurile-cadru aflate în vigoare. Motivul principal al acestei diferențe rezidă în Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, care stabilește o schimbare esențială: TC trebuie să fie unic pentru toate filierele. Astfel, spre deosebire de modelul actual, unde TC este parțial diferit pentru fiecare filieră, noua structură impune ca disciplinele obligatorii să fie aceleași pentru toți elevii, indiferent de filieră, profil sau specializare/calificare profesională și, mai ales indiferent de achizițiile în învățare ale acestora, ceea ce este o provocare de calibrare a curriculumului obligatoriu astfel încât, din perspectiva generalizării învățământului obligatoriu până la finalul parcursului liceal, să nu pună în pericol egalitatea de șanse și să nu fie un factor care să aducă o creștere a abandonului școlar. Această prevedere legislativă este reglementată clar prin Art. 86, alin. (2), care stipulează că „Trunchiul comun se constituie din disciplinele/domeniile de studiu/modulele de pregătire obligatorii, pentru toți elevii [...], indiferent de filieră, profil și specializare/calificare profesională, și se stabilește la nivel central prin ordin al ministrului educației.”

Prin urmare, orice discuție privind modificările operate în trunchiul comun trebuie să plece de la această schimbare structurală fundamentală, care nu este o alegere arbitrară, ci o obligație legală.

Precizări

2. O altă observație necesară este legată de interpretarea modificărilor aduse statutului disciplinelor. Nu s-a eliminat nicio disciplină din planurile-cadru, însă s-a produs o schimbare esențială de abordare în ceea ce privește caracterul obligatoriu al acestora. Noua arhitectură curriculară menține aceleași discipline de bază, dar redefinește modul în care acestea sunt structurate, bugetate ca timp și alocate în cadrul filierelor. Dacă până acum trunchiul comun nu impunea un număr identic de ore pentru anumite discipline, ci puteau exista variații în funcție de filieră, noua propunere necesită, prin lege, un cadru unic de conținuturi obligatorii pentru toți elevii, permițând totodată o adaptare la specificul fiecărei unități de învățământ și la nevoile elevilor.

Această adaptare se realizează prin două mecanisme esențiale:

- ❑ CS flexibil, privit ca un curriculum la decizia și raportat la resursele școlii – oferă unității de învățământ și profesorilor o mai mare autonomie în stabilirea unor discipline relevante pentru definirea unei identități a unității de învățământ în mediul educațional.
- ❑ CDEOȘ, curriculumul la decizia elevului din oferta școlii – permite elevilor și părinților să aibă un cuvânt de spus în alegerea unor discipline care să corespundă intereselor și parcursului educațional dorit.

Astfel, schimbarea nu înseamnă „dispariția” unor discipline, ci o redistribuire a responsabilității în luarea deciziilor, cu un accent mai mare pe autonomia instituțională și personalizarea învățării, de asemenea deziderate promovate de lege.

Precizări

3. Un alt element esențial de clarificat este faptul că nu putem evalua planurile-cadru actuale prin raportare la programele școlare existente. Este important să înțelegem că noile programe școlare vor fi elaborate, nu doar modificate, tocmai pentru a reflecta noua structură curriculară și pentru a sprijini reformele propuse, inclusiv în ceea ce privește noua formă a examenului național de bacalaureat. În acest context, unele îngrijorări exprimate în spațiul public sunt bazate pe ipoteze eronate.

De exemplu, afirmația că „elevii nu vor mai face geografie în clasa a XII-a, dar vor fi obligați să susțină examen din materia de clasa a XII-a” este fără obiect, deoarece programele școlare vor fi reconstruite pentru a reflecta noua realitate curriculară. Aceasta înseamnă că programa fiecărei discipline pentru probe ale examenului de bacalaureat va fi corelată cu modul în care disciplinele sunt distribuite în noile planuri-cadru și cu tipul probei de examen, evitându-se astfel discrepanțele între conținuturile predate și cele evaluate.

Prin urmare, analiza modificărilor trebuie să se bazeze nu pe structura curriculară și distribuția orară actuală, ci pe noul concept de organizare a învățării, care urmează să fie detaliat în viitoarele programe școlare, în acest fel putând evalua cu adevărat impactul reformei și asigura un parcurs educațional coerent și funcțional pentru elevi.

Precizări

4. O temere exprimată în spațiul public este că elevii nu vor avea suficient acces la pregătire pentru examenul național de bacalaureat, din cauza modificărilor aduse trunchiului comun și distribuției disciplinelor, unele nemaifiind studiate în clasele a XI-a și a XII-a. Înțelegem această îngrijorare, dar considerăm că nu este justificată, deoarece Legea învățământului preuniversitar oferă mecanisme clare prin care profesorii pot asigura această pregătire. Conform Art. 208, alin. (2) din lege, norma didactică poate include, pe lângă disciplinele stabilite, și ore destinate pregătirii pentru examene naționale, activități de remediere sau de sprijin pentru obținerea performanței educaționale. Mai mult, profesorii pot completa norma didactică și cu activități educaționale complementare, cum ar fi „Școala după școală” sau programe de învățare pe tot parcursul vieții, fără ca acest lucru să afecteze drepturile lor salariale. Astfel, dacă orele din CDEOȘ nu sunt suficiente pentru ca elevii să se pregătească pentru probele de bacalaureat la anumite discipline (cazul filierelor tehnologică și, parțial, vocațională), există soluții spre care să ne îndreptăm atenția:

- elevii pot beneficia de ore suplimentare de pregătire în condițiile în care aleg anumite discipline pentru a fi susținute ca probe de examen, iar școala poate răspunde acestor cereri pe baza unor analize de nevoi realizate la nivel de unitate de învățământ;
- în cazuri justificate, profesorii vor fi sprijiniți să își completeze norma cu astfel de ore suplimentare, evitând pierderea unor ore de predare și asigurând continuitatea pregătirii elevilor;
- rezultatele elevilor la examenele naționale vor fi analizate, iar pe baza acestora se poate decide suplimentarea orelor de pregătire acolo unde este necesar, analiza fiind și un criteriu de a continua includerea unor astfel de ore în norma de predare-învățare-evaluare, deci implicând o co-interesare și o responsabilitate crescute, la nivelul fiecărui profesor.

Precizări

5. Un alt punct de îngrijorare exprimat în dezbaterile publice este că eliminarea unei programe unice la nivel național ar putea genera haos și discrepante între școli. Nici această teamă nu este justificată, deoarece noua arhitectură curriculară vine ca răspuns direct la feedbackul primit de la profesori și elevi, care au semnalat de-a lungul timpului că programele școlare sunt prea rigide și nu țin cont de realitățile specifice fiecărei unități de învățământ. O serie de motive care au stat la baza deciziei de a crește gradul de flexibilitate și autonomia curriculară a trunchiului comun și a introduce CS (Curriculum de specialitate) și CDEOȘ:

- ❑ nevoia de adaptare la specificul elevilor: admiterea în liceu a tuturor absolvenților de gimnaziu, atât cu medii de admitere sub 5, dar și elevi cu medii peste 9; astfel, ponderea prea mare a programelor școlare rigide, unice pentru toți, nu poate răspunde optim acestor diferențe de nivel; flexibilizarea permite adaptarea conținuturilor și a ritmului de învățare la nevoile elevilor;
- ❑ interesele elevilor, care diferă chiar și din perspectiva studiului unei aceleiași discipline; de exemplu, unii elevi pot dori să studieze limba latină pentru că sunt interesați de studii juridice, în timp ce alții preferă o abordare filologică sau lingvistică; Prin CS flexibil sau CDEOȘ, acești elevi se pot grupa pe criterii de interes, ceea ce face predarea mai eficientă și mai relevantă pentru fiecare;
- ❑ un alt exemplu este cel al educației fizice și sportului; dacă toate clasele ar avea încă o oră obligatorie, în trunchiul comun, de educație fizică, aceasta ar trebui să aibă o programă unică pentru toți elevii; în schimb, prin actuala structură, elevii se pot grupa în funcție de interese și abilități specifice (baschet, fotbal, volei, aerobic, nutriție aplicată etc.), fără ca numărul de ore al disciplinei să fie afectat, dar presupunând o asumare din partea ambelor părți, profesor și elev, a alegerii de a suplimenta studiu/activitatea.

Precizări

6. Un alt aspect important de clarificat este legat de provocările administrative generate de această schimbare curriculară. Este firesc să existe întrebări și îngrijorări legate de: motivațiile care conduc elevul înspre alegerea specializărilor și, implicit, a disciplinelor din CS flexibil; necesitatea unei alocări predictibile a CS flexibil, astfel încât elevii și profesorii să știe din timp cum se va desfășura parcursul educațional; probleme legate de plata profesorilor, în cazul în care reorganizarea grupelor după CDEOȘ generează clase cu efective reduse; dificultăți în realizarea orarului și în gestionarea spațiilor pentru desfășurarea activităților; necesitatea formării cadrelor didactice, astfel încât acestea să fie pregătite pentru noi discipline sau module, să poată propune programe noi și să aibă predictibilitate în carieră. Aceste provocări sunt reale și recunoscute, însă ele nu reprezintă motive pentru a respinge reforma, ci aspecte administrative care trebuie gestionate cu atenție.

Lucrăm la identificarea celor mai bune soluții, astfel încât implementarea noilor planuri-cadru să fie cât mai eficientă și să nu creeze dezechilibre în sistem. Prin urmare, preocupările legate de implementarea noii structuri curriculare sunt justificate, dar nu reprezintă obstacole de netrecut. Așa cum orice reformă educațională necesită perioade de ajustare și adaptare, la fel și această schimbare trebuie privită ca un proces în curs de optimizare, în care toate părțile implicate – profesori, elevi, părinți, decidenți – trebuie să colaboreze pentru a asigura o tranziție lină și benefică pentru toți.

Din acest motiv, ne dorim adoptarea planurilor-cadru în timp util, pentru ca ministerul, inspectoratele și unitățile de învățământ (management, profesori) să își poată planifica strategic aceste aspecte în funcție de resursele avute la dispoziție și de constrângerile specifice la care sunt supuși. După adoptarea planurilor-cadru în forma finală, ca rezultat al consultărilor publice, aceste aspecte vor fi avute în vedere pentru metodologii, suport, adaptare la situațiile concrete la nivelul celor responsabili.

Precizări

7. O îngrijorare frecventă în rândul cadrelor didactice este aceea că trunchiul comun propus prin noile planuri-cadru ar reduce semnificativ numărul de ore pentru anumite discipline. Această teamă nu este justificată, dacă analiza este făcută corect, având în vedere întregul tablou al constructului curricular. Pentru a avea o imagine clară asupra schimbărilor, comparația trebuie făcută luând în calcul nu doar TC, ci și CS și CDEOȘ. Mai mult decât atât, analiza trebuie realizată specific pentru fiecare filieră, profil și specializare, și nu printr-o raportare generalizată pornind de la o situație particulară.

În prezent, există tendința de a compara doar trunchiul comun din noile planuri-cadru cu trunchiul comun actual, ignorând complet oportunitățile suplimentare pe care le oferă CS fix, CS flexibil și CDEOȘ. Această abordare creează o percepție distorsionată, deoarece CS permite adaptarea la specificul fiecărei specializări și poate compensa eventuale reduceri de ore din TC, iar CDEOȘ oferă posibilitatea reorganizării efectivelor de elevi în funcție de interesele lor, ceea ce înseamnă o mai mare flexibilitate în personalizarea învățării. De altfel, introducerea CS flexibil permite școlilor să aloce ore suplimentare, în funcție de necesitățile elevilor (clase specializate, performanță, remediere). Prin urmare, este de evitat să se analizeze modificările într-o manieră fragmentată, ci să se ia în calcul toate componentele noului plan-cadru, pentru o evaluare corectă și obiectivă a impactului schimbărilor propuse.

Precizări

8. Nu în ultimul rând, un aspect exprimat în spațiul public este acela că observațiile profesorilor privind noile planuri-cadru și organizarea sistemului de învățământ nu sunt luate în considerare. Această percepție nu este corectă, deoarece feedbackul constructiv este un element esențial în procesul de ajustare a reformelor.

Considerăm important de subliniat că toate observațiile bine argumentate, chiar dacă nu vizează direct planurile-cadru, ci se referă la programele școlare, organizarea efectivelor de elevi, norme didactice, precum și aspecte administrative și logistice, vor fi luate în considerare pentru ajustările viitoare. Înțelegem acest proces ca unul dinamic și deschis, iar modificările finale vor reflecta un echilibru între nevoile și resursele sistemului, feedbackul primit și interesele elevilor.

Precizări

În concluzie, încurajăm exprimarea punctelor de vedere, cu condiția ca acestea să fie argumentate și să aibă în vedere întregul context al reformei.

Discuțiile informate și constructive pot contribui real la îmbunătățirea modului în care noile planuri-cadru vor fi implementate, astfel încât să asigure mai multă flexibilitate și eficiență pentru toți cei implicați.

Faptul că opiniile dumneavoastră contează reprezintă o realitate, chiar prin aceste răspunsuri pe care le-am considerat necesare și utile pentru clarificări.

Clarificări privind statutul unor discipline în noile planuri-cadru

1. **Limba latină/Elemente de limba latină și cultură romanică și Literatura universală** (filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie)

- orele nu mai sunt incluse explicit în CS (erau anterior în CD), însă sunt avute în vedere în CS flexibil (unde există o rezervă de 4 ore – câte una pe an) și în CDEOȘ;
- cumulativ, CS flexibil și CDEOȘ prevăd o alocare între 16 și 26 de ore per total liceu, ceea ce permite includerea acestor discipline în funcție de interesul elevilor și de disponibilitatea școlii;
- aceeași abordare se aplică și pentru Limba latină, la specializarea științe sociale, aceasta putând fi inclusă în CS flexibil sau CDEOȘ.

Dacă îngrijorarea vizează lipsa explicită a acestor discipline în lista detaliilor CS, se va analiza decizia ca acestea să fie incluse în varianta finală a planurilor-cadru, posibil cu buget de ore din CS flexibil.

Clarificări privind statutul unor discipline în noile planuri-cadru

2. Geografia

- filiera teoretică, profil umanist, specializarea științe sociale: TC+CS din proiectul planului-cadru menține același număr de ore ca cele din TC+CD din planurile-cadru actuale; CDEOȘ și CS flexibil pot adăuga ore suplimentare;
- filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie: TC+CS din proiectul planului-cadru adaugă o oră în clasele a XI-a și a XII-a, față de TC+CD din planurile actuale; CDEOȘ și CS flexibil pot adăuga de asemenea, și alte ore;
- filiera teoretică, profil real: TC+CS din proiectul planului-cadru diminuează cu câte o oră în clasele a XI-a și a XII-a, față de TC+CD din planurile actuale, dar CDEOȘ poate compensa prin teme de interes (migrațiune, sustenabilitate etc.);
- filiera tehnologică, profil servicii: TC din propunere diminuează cu câte o oră în clasele a XI-a și a XII-a, dar discipline de specialitate Geografia economică și Geografia serviciilor sunt introduse, menținând astfel numărul total de ore;
- filiera tehnologică, profilurile tehnic și resurse naturale și protecția mediului: TC+CS din proiectele planurilor-cadru diminuează cu câte o oră în clasele a XI-a și a XII-a, dar disciplinele de specialitate vor integra teme relevante;
- programa școlară a disciplinei se va reorganiza, iar statutul disciplinei la examenul național de bacalaureat nu impune obligatoriu studiul în clasa a XII-a (nefiind obligatorie tuturor absolvenților de liceu, având ca exemple Logica și argumentarea – clasa a IX-a, Biologia vegetală și animală – clasele a IX-a și a X-a, în actualul examen).

Luând act de opinia publică, **statutul disciplinei va fi reanalizat** și, împreună cu specialiști, vom căuta soluții care să **nu** afecteze statutul altor discipline în urma deciziei care se va lua.

Clarificări privind statutul unor discipline în noile planuri-cadru

3. Istoria. Alte discipline din domeniu

- ❑ Istoria evreilor. Holocaustul și Istoria comunismului din România sunt incluse prin lege și trebuie respectate în proiectele curriculare.
- ❑ Proiectele planurilor-cadru prevăd câte o oră din domeniul istorie obligatorie în fiecare an. Astfel, indiferent de conținuturile și temele asociate, cum programele școlare ale disciplinelor din domeniu sunt centrate pe formarea de competențe similare, deci îndeplinind același scop educațional, se asigură cadrul în care elevul va deține bune competențe privind istoria, cu tot ceea ce înseamnă acest fapt, din perspectiva analizei de surse și informații, a gândirii critice, a exprimării de idei și a extragerii de sensuri din textele de specialitate, a luării unor decizii informate, inclusiv din perspectiva fake-news și a dezinformării.
- ❑ Filiera teoretică, profil umanist – există posibilitatea suplimentării studiului istoriei prin CS flexibil și/sau CDEOȘ:
 - ❑ specializarea filologie: cumulativ, CS flexibil și CDEOȘ prevăd între 16 și 26 de ore per total liceu.
 - ❑ specializarea științe sociale: cumulativ, CS flexibil și CDEOȘ prevăd între 20 și 30 de ore per total liceu.
- ❑ Programa școlară pentru disciplina Istorie se va reorganiza (ca toate programele școlare pentru liceu), iar prezența disciplinei la examenul național de bacalaureat nu implică obligatoriu studiul în clasa a XII-a, fiind probă obligatorie doar la specializarea științe sociale.

Luând act de opinia publică, statutul disciplinei va fi reanalizat și, împreună cu specialiști, vom căuta soluții care să **nu** afecteze statutul altor discipline în urma deciziei care se va lua.